

Sygn. akt V CSK 626/14

POSTANOWIENIE

Dnia 8 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z wniosku W. W. i J. W.
przy uczestnictwie T. S.A. z siedzibą w K.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 8 maja 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców
od postanowienia Sądu Okręgowego w Częstochowie
z dnia 2 lipca 2014 r., sygn. akt VI Ca 382/14,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestnika
kwotę 1200, - (jeden tysiąc dwieście) złotych z tytułu kosztów
postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 2 lipca 2014 r. Sąd Okręgowy w Częstochowie oddalił apelację wnioskodawców W. W. i J. W. od postanowienia Sądu Rejonowego w Częstochowie z dnia 27 lutego 2014 r., którym oddalony został wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz T. S.A. z siedzibą w K.. Oddalenie wniosku nastąpiło wskutek stwierdzenia, że uczestnik dysponuje decyzją administracyjną wydaną przed 1985 r. na podstawie art. 35 tzw. ustawy wywłaszczeniowej, zezwalającej poprzednikowi prawnemu uczestnika na zajęcie działki wnioskodawców w celu przeprowadzenia urządzeń przesyłowych. Stanowi to dla przedsiębiorcy przesyłowego tytuł prawny do stałego korzystania z nieruchomości wymienionej w decyzji. W tej sytuacji nie ma potrzeby ustanawiania służebności przesyłu, zwłaszcza że wnioskodawcy nie występowali do uczestnika o zawarcie umowy w tym przedmiocie. Stanowisko Sądu pierwszej instancji zostało poparte odwołaniem się do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 116/09. W uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia jest ponadto wskazanie na wcześniejsze orzeczenia zapadłe w sprawach między tymi samymi podmiotami (poprzednikiem prawnym uczestnika), oddalające wniosek o zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu oraz oddalające powództwo wnioskodawców o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie ze spornej nieruchomości.

W skardze kasacyjnej wnioskodawcy zarzucili zaskarżonemu postanowieniu naruszenie prawa procesowego, tj. art. 365 § 1 k.p.c. przez nieuprawnione rozszerzenie mocy wiążącej wcześniejszych orzeczeń zapadłych w sprawach pomiędzy tymi samymi stronami. Skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania. W odpowiedzi na skargę kasacyjną uczestnik wniósł o odmowę przyjęcia skargi, ewentualnie o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać przyjęta do rozpoznania ze względu na niespełnienie przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wnioskodawcy wskazali na istotne zagadnienie prawne, polegające na potrzebie wyjaśnienia, czy w sprawach posiadających wspólne elementy stanu faktycznego, ustalenia faktyczne poczynione przez sąd rozpoznający w przeszłości sprawę pomiędzy stronami, są wiążące dla sądu aktualnie rozpoznającego sprawę pomiędzy tymi samymi stronami, jednakże o inne roszczenie. Jest to więc kwestia dotycząca ustalenia zakresu prawomocności materialnej wyroku (art. 365 § 1 k.p.c.), czyli problem pokrywający się z zarzutem będącym podstawą skargi kasacyjnej.

Wskazane przez skarżących zagadnienie prawne było wielokrotnie analizowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego ze stanowiskiem, że moc wiążąca prawomocnego wyroku dotyczy w zasadzie związania treścią jego sentencji, a nie uzasadnienia (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III PR 187/76, OSPiKA 1978, poz. 45, z dnia 4 grudnia 2009 r., III CZP 97/09, OSNC 2010, nr 6, poz. 88 i z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 655/98, nie publ.). Jednakże w orzeczeniach oddalających powództwo, gdy z sentencji nie wynika zakres przedmiotowy rozstrzygnięcia, doniosłe i wiążące mogą być również motywy rozstrzygnięcia zawarte w uzasadnieniu orzeczenia, szczególnie ustalenia prejudycjalne sądu, prowadzące do oddalenia powództwa lub wniosku (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r., I CK 217/05, nie publ., z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06, OSNC-ZD 2008, nr A, poz. 20, z dnia 29 września 2011 r., IV CSK 652/10, nie publ. i z dnia 15 listopada 2013 r., V CSK 500/12, nie publ.).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 12 marca 2003 r., III CZP 97/02 (OSNC 2003, nr 12, poz. 160) sąd nie jest związany ustaleniami wynikającymi z uzasadnienia w takim zakresie, w jakim nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia zawartego w wyroku. Jest natomiast związany ustaleniami wskazanym w uzasadnieniu, mającymi wpływ na końcowe rozstrzygnięcie sprawy, w szczególności ustaleniami prejudycjalnymi, których skutkiem było wydanie określonego orzeczenia co do istoty sprawy. Podobnie wypowiedział się Sąd

Najwyższy w wyroku z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 624/12 (nie publ.), wskazując, że powagą rzeczy osądzonej w wypadku oddalenia powództwa są objęte także te ustalenia faktyczne i oceny prawne sądu, które dotyczą istoty sporu i stały się przyczyną oddalenia powództwa. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami inny spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto w prawomocnym wcześniejszym orzeczeniu i nie mogą w tym zakresie czynić żadnych własnych ustaleń.

Przyjmując taki tok rozumowania, prawomocność materialna orzeczenia, w ujęciu Sądu Okręgowego w zaskarżonym postanowieniu wyraża się w nakazie przyjmowania przez sądy rozstrzygające inne sprawy, że w danej sytuacji stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z wcześniejszego orzeczenia sądu, przy czym również dla określenia granic prawomocności materialnej orzeczenia mogą mieć znaczenie, wskazane wyżej okoliczności objęte jego uzasadnieniem (por. cyt. już wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2007 r., II CSK 452/06 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2013 r., IV CSK 624/12, nie publ.). Zaznaczyć przy tym należy, że stan związania prawomocnym wyrokiem odnosi się tylko do stanu rzeczy istniejącego w chwili zamknięcia rozprawy, po którym nastąpiło wydanie tego wyroku (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 czerwca 2009 r., II CSK 12/09, nie publ.). Wobec tego stan związania prawomocnym wyrokiem w tym procesie z udziałem tych samych stron może znieść pojawienie się nowych okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Jak jednak wynika z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wnioskodawcy nie wskazali żadnych nowych okoliczności, które mogłyby wpłynąć na odmienną ocenę co do istnienia i skutków prawnych powoływanej w nim decyzji administracyjnej.

W tym stanie rzeczy nie można uznać wypełnienia przez skarżących przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. i na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w postanowieniu, rozstrzygając o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 w związku z art. 391 § 1, art. 13 § 2 i art. 398²¹ k.p.c.

l.n